

Štátnice: ZÁKLADY VŠEOBECNEJ PSYCHOLÓGIE – SYLABUS

Pramene:

- Jozef Lokša, *Základy všeobecnej psychológie*, Seminár sv. Karola Boromejského v Košiciach, Košice 2006
- Prednášky

1. Všeobecné definície psychológie (Lokša, str. 9 – 44):

- Definícia, predmet a ciele psychológie, počiatky psychológie, pojem ľudskej duše.
- Biologická báza správania: monitorovanie mozgovej aktivity, nervová sústava (zloženie, základné prvky, základné časti ľudského mozgu, reflexný oblúk).
- Dedičnosť a správanie: genotyp a fenotyp.

2. Metodológia v psychológii (Lokša, str. 45 – 86):

- Základné charakteristiky vedy (metóda, fakty, teória objektivnosť).
- Metodologický postup v psychológii (vymedzenie problému, hypotéza, výskumný projekt, zbieranie údajov a ich interpretácia, verifikácia poznatkov), vedecké zásady v psychológii (premenné, kritériá výskumu, výber respondentov).
- Základné metódy v psychológii: sebaopozorovanie, pozorovanie, experiment, exploratívne metódy.

3. Hlavné psychologické smery (Lokša, str. 87 – 120):

- Psychoanalýza: Freud a jeho teória osobnosti, ďalší predstavitelia.
- Behaviorizmus: hlavné charakteristiky a princípy, predstavitelia.
- Humanistická psychológia: Maslow, Rogers.
- Gestalt psychológia: hlavné znaky
- Kognitívna psychológia: charakteristika

4. Senzorické procesy a vnímanie (Lokša, str. 121 – 136):

- Základné pojmy: psychické procesy, stavy a vlastnosti.
- Rozdelenie analyzátorov: vonkajšie (diaľkové, dotykové), vnútorné (proprioreceptory, vnútornostné).
- Horný, dolný a rozdielový podnetový prah.
- Predstavivosť a fantázia

5. Pamäť (Lokša, str. 137 – 158):

- Explicitná a implicitná pamäť, deklaratívna a procedurálna pamäť.
- Senzorická (ultrakrátka) pamäť: ikonická a echoická.
- Krátkodobá pamäť.
- Dlhodobá pamäť (zapamätanie, uchovanie, reprodukovanie).
- Jostove zákony a Ebbinghausova krivka, poruchy pamäti.
- Poruchy pamäti.

6. Proces učenia (Lokša, str. 159 – 182):

- Definícia učenia.

- Učenie podmieňovaním: Klasické podmieňovanie (podmienový a nepodmienový reflex, ich spájanie – I. Pavlov), Operačné podmieňovanie (posilnenie a trest – B. F. Skinner).
- Druhy učenia (úmyselné a neúmyselné, vrodené, genericky naprogramované a špecificky ľudské formy učenia).
- Zákony učenia.

7. Myslenie a inteligencia (Lokša, str. 183 – 216):

- Myšlienkové operácie (analýza, syntéza, porovnávanie, zovšeobecňovanie, abstrakcia, konkretizácia).
- Formy myslenia: pojem, súd a úsudok.
- Poruchy myslenia (kvantitatívne a kvalitatívne).
- Jazyk, reč a komunikácia (proces komunikácie).
- Inteligencia (typy inteligencie, meranie inteligencie).

8. Pozornosť, vedomie, nevedomie (Lokša, str. 261 – 280):

- Základné definície.
- Pozornosť: druhy, vlastnosti a poruchy (ADHD).

9. Motivácia (Lokša, str. 281 – 310):

- Definícia, princíp hedonizmu a psychickej rovnováhy.
- Motívy (sebazáchovné, stimulačné, sociálne, individuálne).
- Teória potrieb (H. Murray, A. Maslow)
- Vôľa: definícia, proces vôľového konania (vznik pohnútky, boj motívov, prijatie rozhodnutia, štádium realizácie).
- Postoj: tri zložky
- Vnútoraná a vonkajšia motivácia, 4 druhy regulácie správania.
- Frustrácia a formy odpovede na ňu, 4 druhy konfliktu.

10. Emócie (Lokša, str. 311 – 332):

- Definícia a zložky emócie (subjektívna zložka, výrazové správanie, telesná zložka), funkcie a druhy emócií.
- Teórie emócií: James – Langeho teória, Cannon – Bardova teória, Kognitívna teória (M. Arnold).
- Citové stavy (afekt, nálada a vášeň)

Štátnice: VÝVINOVÁ PSYCHOLÓGIA – SYLABUS

1. **Predmet vývinovej psychológie.** Okruhy vývinovej psychológie – fylogenéza psychiky, antropogenéza psychiky, ontogenéza psychiky, aktuálna genéza. Evolučné a involučné zmeny. Základné ciele vývinovej psychológie. Metódy vývinovej psychológie. Longitudinálny prístup, priečny prístup, semilongitudinálny prístup, retrospektívny prístup (anamnestický prístup), prospektívny prístup (katamnestický). Zákonitosti duševného vývinu. Činitele duševného vývinu. Delenie duševného vývinu a hlavné vývinové obdobia.
2. **Prenatálne obdobie.** Vývinové fázy v prenatálnom období. Vyživovací systém; srdce a krvný obeh; kostra a zuby; pohlavie dieťaťa; vnútorné orgány. Správanie dieťaťa v prenatálnom období. Vplyv agresívnych činiteľov na vývin plodu. Pôrod.
3. **Novorodenecké obdobie.** Vývin predčasne narodených detí. Všeobecná charakteristika novorodeneckého obdobia. Správanie novorodenca. Schopnosť novorodenca učiť sa. Protosociálne správanie novorodenca.
4. **Dojčenské obdobie.** Hrubá a jemná motorika, vnímanie a vývin predrečových prejavov. Kognitívny vývin; socializácia – „preobjektálne“ štádium, štádium „predbežného objektu“, štádium „objektu“.
5. **Obdobie batolaťa.** Hrubá a jemná motorika, vývin reči. Kognitívny vývin – symbolické a predpojmové myslenie. Emočný vývin a socializácia. Vzťahy s druhými deťmi, hra.
6. **Predškolské obdobie.** Vývin základných schopností a zručností – vývin motorických zručností, kresba. Kognitívny vývin – intuitívne myslenie, egocentrické myslenie, antropomorfické myslenie, magické myslenie, artificialistické myslenie. Emočný vývin a socializácia – sociálna reaktivita, sociálna kontrola, sociálna rola.
7. **Pripravenosť dieťaťa na vstup do školy.** Predpoklady pre úspešný začiatok školskej dochádzky – biologická zrelosť, spôsobilosť dieťaťa na školskú prácu, pripravenosť dieťaťa na školskú prácu. Vývinový stav dieťaťa pri vstupe do školy – telesná zrelosť, kognitívna zrelosť, emocionálna, motivačná a sociálna zrelosť.
8. **Mladší školský vek.** Vývin základných schopností a zručností; kognitívny vývin; emočný vývin a socializácia – vývin sociálnych kontrol a hodnotovej orientácie, vývin morálneho vedomia.
9. **Obdobie dospievania.** Puberta; adolescencia; vývin základných schopností, zručností a záujmov; kognitívny vývin. Emočný vývin a socializácia – emancipácia od rodiny; vzťahy s rovesníkmi; voľba povolania; sebaponímanie a identita. Špecifické vývinové problémy dospievajúcich v dnešnej spoločnosti.
10. **Ranná a stredná dospelosť.** Vývinové etapy dospelého človeka; kognitívny vývin; sociálne zaradenie a sociálny vývin.
11. **Neskorá dospelosť, staroba.** Obdobie bilancovania; ukončenie pracovného procesu; involučné zmeny; stratégie vyrovnávania sa s vlastným starnutím; smrť.

Literatúra:

ATKINSON, R. C. – ATKINSONOVÁ, R. L. 1995. *Psychlogie*. Praha : Victoria Publishing, 1995.

JUROVSKÝ, A. 1974. *Mládež a spoločnosť*. Bratislava : Veda, 1974.

JAKABČIC, I. 2002. *Základy vývinovej psychológie*. Bratislava : Iris, 2002. ISBN 80-89018-34-3.

KONČEKOVÁ, Ľ. 1991. *Všeobecná a vývinová psychológia*. Košice : PF UPJŠ, 1991. ISBN 80-7097-145-2.

KONČEKOVÁ, Ľ. 2002. *Psychológia puberty a adolescencie*. Prešov : FHPV PU, 2002. ISBN 80-8068 101-5.

KONČEKOVÁ, Ľ. 2007. *Vývinová psychológia*. Prešov : VMV, 2007. ISBN 978-80-7165-614-2.

KUBÁNI, V. – KONČEKOVÁ, Ľ. 1991. *Všeobecná a vývinová psychológia*. Košice : PF UPJŠ, 1991. ISBN 80-7097-140-1.

LANGMEIER, J. 1983. *Vývojová psychologie pro dětské lékaře*. Praha : Avicenum, 1983.

LANGMEIER, J. – KREJČÍŘOVÁ, D. 1998. *Vývojová psychologie*. Praha : Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7196-195-X.

MACEK, P. 1999. *Adolescence*. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-348-X.

PŘÍHODA, V. 1967. *Ontogeneze lidské psychiky*. Praha : SPN, 1967.

PŠENIČKA, O. *Trblietanie dotyku*. Prešov : VMV, 1997. ISBN 80-88795-14-1.

RAINER, J. *Zázračná cesta do života*. Bratislava : Slovart, 2001. ISBN 80-7145-614-4.

ŘÍČAN, P. 2004. *Cesta životem*. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7367-124-7.

ŠRÁMOVÁ, B. 2007. *Osobnosť v procese ontogenézy*. Prešov : Melius, 2007. ISBN 978-80-969673-0-8.

VÁGNEROVÁ, M. 2000. *Vývojová psychologie*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.